Č.j.: S 115/04-5000/04-ORP V Brně dne 9.září 2004

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve správním řízení čj. S 115/04 zahájeném dne 28. května 2004 z vlastního podnětu dle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů (správní řád) ve spojení s § 21 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů s účastníkem řízení, kterým je Teplárenská společnost Hlinsko, spol. s r.o., se sídlem Družstevní 1523, 539 01, Hlinsko, IČ 64827453, ve věci možného porušení § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, vydává toto

r o z h o d n u t í :

I .

Účastník řízení, Teplárenská společnost Hlinsko, spol. s r.o., se sídlem Družstevní 1523, 539 01, Hlinsko, IČ 64827453 tím, že v době od 3. září 2003 do 4. září 2003 v rámci vyjednávání podmínek dodávek tepelné energie a teplé užitkové vody přerušil bez objektivně ospravedlnitelného důvodu dodávku tepelné energie do objektu Společenství vlastníků bytových jednotek Jiráskova 1331-5, Hlinsko, **zneužil svého dominantního postavení** na trhu dodávek tepelné energie ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, a to **na újmu spotřebitelů sdružených ve Společenství vlastníků bytových jednotek Jiráskova 1331 - 1335 Hlinsko**, se sídle, Jiráskova 1331, 539 01, Hlinsko, IČ 25985710.

II.

Dle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže do budoucna **zakazuje** účastníkovi řízení, Teplárenské společnosti Hlinsko, spol. s r.o., se sídlem Družstevní 1523, 539 01, Hlinsko, IČ 64827453, jednání popsané ve výrokové části I. tohoto rozhodnutí.

III.

Dle ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ukládá účastníkovi řízení, Teplárenské společnosti Hlinsko, spol. s r.o., se sídlem Družstevní 1523, 539 01, Hlinsko, IČ 64827453, ze porušení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů specifikované ve výrokové čísti I. tohoto rozhodnutí pokutu ve výši:

500.000,- Kč (slovy pět set tisíc korun českých).

Pokuta je splatná do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže vedený u České národní banky, pobočka Brno, č. účtu 3754-24825-621/0710, konstantní symbol 1148, jako variabilní symbol se uvede kmenová část daňového identifikačního čísla účastníka řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“), zahájil na základě podnětu předsedy Společenství vlastníků bytových jednotek Jiráskova 1331-5, Hlinsko, IČ 25985710 (dále jen „Společenství vlastníků“) v říjnu 2003 šetření, jehož předmětem bylo jednání **Teplárenské společnosti Hlinsko, spol. s r.o.,** se sídlem Družstevní 1523, 539 01, Hlinsko, IČ 64827453 (dále jen „TS Hlinsko“) v souvislosti s uzavíráním nové smlouvy na dodávky tepla a teplé užitkové vody (dále jen „TUV“).

Na základě realizovaných šetření dospěl Úřad k závěru, že v předmětné věci existuje velmi vysoká pravděpodobnost porušení ustanovení § 11 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon“) ze strany TS Hlinsko, a to jednáním této společnosti spočívajícím v zastavení dodávek tepla a TUV a z tohoto důvodu zahájil dnem 28.5.2004, kdy bylo doručeno této společnosti dopis sp. zn. S 115/04-2219/04-ORP oznámení o zahájení správního řízení č.j. S 115/04. Možné porušení § 11 odst. 1 zákona Úřad spatřoval v jednání TS Hlinsko při uzavření nové smlouvy na dodávku tepla a TUV se Společenstvím vlastníků bytových jednotek Jiráskova 1331-1335, Hlinsko.

V průběhu správního řízení byly vyžádány zejména podklady a vyjádření účastníka řízení ke skutečnostem, které jsou předmětem posouzení ve správním řízení a podklady pro vymezení relevantního trhu. Za účelem zjištění skutečného stavu věci bylo rovněž uskutečněno ústní jednání s účastníkem řízení a provedeny výslechy svědků.

S ohledem na potřebu doplnění dokazování a umožnění účastníkovi řízení realizovat veškerá jeho procesní práva, prodloužil předseda Úřadu lhůtu pro vydání rozhodnutí do 20.8.2004.

Správní řízení bylo zahájeno za platnosti zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů. Dne 2.6.2004 byl vydán a nabyl účinnosti zákon č. 340/2004 Sb., kterým se mění zákon č. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), a některé další zákony. Z článku III. odst. 1 zákona č. 340/2004 Sb. vyplývá, že řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákon se dokončí podle dosavadních předpisů. V souladu s tímto ustanovením zákona č. 340/2004 Sb., pokračoval Úřad v tomto správním řízení dle zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, v původním znění.

V souladu s § 33 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, v platném znění (správní řád), bylo účastníkovi řízení umožněno seznámit se dne 5.8.2004 s podklady pro rozhodnutí a způsobem jejich zjištění. Dne 19.8.2004 byly účastníkovi řízení zaslány faxem a poštou rovněž doplňující podklady, které se staly součástí správního spisu po provedeném seznámení. Vyjádření účastníka řízení k podkladům pro rozhodnutí, jakož i stanovisko Úřadu k tomuto vyjádření je obsaženo v samostatné části rozhodnutí, viz dále.

Charakteristika účastníků řízení

TS Hlinsko je společností s ručením omezeným, která byla zapsána do obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Hradci Králové, oddíl C, vložka 9384 dne 27.12.1995. Jako předmět podnikání má uvedeno výkon licencované činnosti – výroba a rozvod tepelné energie, výroba elektřiny, topenářství, vodoinstalace a koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej. Statutárním zástupcem je jednatel společnosti a společníky jsou Město Hlinsko s obchodním podílem 20% a společnost EKOTEPLO Hlinsko, s.r.o. s obchodním podílem 80%.

Na výrobu tepelné energie udělil dne 6.6.2002 Energetický regulační úřad společnosti TS Hlinsko licenci č. 310100053, na rozvod tepelné energie licenci č. 320100065 a na výrobu elektřiny licenci č. 110100051. Ve všech případech jsou licence uděleny na dobu určitou od 1.8.2001 do 16.8.2026 včetně.

Vymezení relevantního trhu

Trh je obecně místem, kde se střetává nabídka s poptávkou. Dle ustanovení § 2 odst. 2 zákona je pak relevantním trhem trh zboží, které je z hlediska své charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území. Časové vymezení trhu vyjadřuje četnost (pravidelnost a opakovatelnost) střetu nabídky a poptávky a odlišuje ji od střetu nabídky a poptávky, k níž dochází nahodile, popř. ojediněle. Z časového hlediska je při posuzování trhu brán v úvahu minulý a očekávaný vývoj pravidelných, případně relativně trvale se opakujících, dodávek na trh.

Při vymezení relevantního trhu z hlediska věcného je třeba vycházet z pohledu spotřebitele, resp. zohlednit, které výrobky či služby považuje vzhledem k jejich vlastnostem, ceně a zamýšlenému užití za shodné, zaměnitelné nebo vzájemně zastupitelné. Úřad v této souvislosti zohlednil skutečnost, že účastník řízení na základě licencí udělených Energetickým regulačním úřadem působí v oblasti výroby a distribuce tepelné energie – tepla a teplé užitkové vody (dále jen „TUV“), a to v části sídliště v Hlinsku, a to do té, které není vybavena lokálními kotelnami. Celkem se jedná o 53 odběrných míst pro dodávku tepla a 14 odběrných míst pro dodávku TUV.

Úřad dále přihlédl ke skutečnosti, že účastník řízení, TS Hlinsko, je při svém podnikání vázán ustanoveními zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon), v platném znění. Dle § 3 odst. 3 energetického zákona mohou podnikat v energetických odvětvích na území České republiky fyzické či právnické osoby pouze na základě státního souhlasu, kterým je licence udělená Energetickým regulačním úřadem (dále jen „ERÚ“). Z ustanovení § 8 odst. 2 písm. b)

energetického zákona potom vyplývá, že u licencí na rozvod tepelné energie, je součástí licence vymezené území. Z dokladů založených ve spise je zřejmé, že dne 6.6.2002 vydal ERÚ rozhodnutí o udělení licence č. 320100065 – skupina 32 rozvod tepelné energie pro TS Hlinsko. Jako vymezené území je v této licenci uvedeno Sídliště Hlinsko v Čechách, 53901 Hlinsko, okres Chrudim (spis str. 131, 132).

Úřad se dále zabýval otázkou možné substituce dodávek tepla jiným médiem, respektive jiným zdrojem tepla (elektřina, plyn, pevná a kapalná paliva). Úřad v této souvislosti zohlednil, že teplo je ze strany TS Hlinsko dodáváno v rámci sídliště v Hlinsku a je určeno především k vytápění obytných domů, které nemá lokální kotelny. Náhrada tohoto zdroje tepla jiným zdrojem tepla je spojena s překonáním značných bariér investičního a časového charakteru, neboť je spojeno s výměnou či pořízením nové spalovací technologie a často rovněž potrubních rozvodů.

Při vymezování relevantního trhu po stránce věcné Úřad podpůrně přihlédl ke svým předchozím rozhodnutím, např. k případu č.j. S 147/02-4363/02 nebo č.j. S 117/01-OF.

Na základě výše uvedených skutečností Úřad vymezil **relevantní trh po stránce věcné** jako **trh dodávek tepelné energie.**

Z hlediska geografického je činnost TS Hlinsko omezena územím uvedeným v licenci udělené ERÚ na podnikání v oboru rozvod tepelné energie. Jak je uvedeno výše, tímto územím je sídliště Hlinsko. Podnikání v oblasti dodávek tepla je typicky síťovým odvětvím, které je plně vázáno na distribuční síť. S ohledem na tyto skutečnosti vymezil Úřad **relevantní trh po stránce geografické jako trh místní**, sestávající z rozvodů tepla v rámci **sídliště Hlinsko.**

Po stránce **časové** vymezil Úřad relevantní trh jako trh **trvalý.**

Postavení účastníka řízení na relevantním trhu

Dle ustanovení § 10 odst. 1 zákona má dominantní postavení na trhu soutěžitel nebo společně více soutěžitelů, kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích. Dle odstavce 2 téhož zákona posuzuje Úřad tržní sílu podle hodnotového vyjádření zjištěného objemu dodávek nebo nákupu na trhu daného zboží (tržní podíl) dosaženého soutěžitelem nebo soutěžiteli se společnou dominancí v období, které je zkoumáno podle tohoto zákona a podle dalších ukazatelů, zejména dle hospodářské a finanční síly soutěžitelů, právních nebo jiných překážek vstupu na trh pro další soutěžitele, stupně vertikální integrace soutěžitelů, struktury trhu a velikosti tržních podílů nejbližších konkurentů. Není-li dle těchto ukazatelů prokázán opak, má se za to, že dominantní postavení nezaujímá subjekt, který ve zkoumaném období dosáhl na trhu menší než 40% tržní podíl.

Při posuzování postavení účastníka řízení na relevantním trhu vyšel Úřad primárně z toho, že je jediným poskytovatelem tepelné energie, a že možnost odběratelů realizovat odběry tepelné energie od jiného subjektu nebo jiným způsobem je spojené s překonáním značných časových a finančních bariér (viz výše část rozhodnutí Vymezení relevantního trhu). TS Hlinsko je tedy dodavatelem 100% dodávek na shora vymezený relevantní trh. S ohledem na tyto skutečnosti má Úřad za to, že účastník řízení, společnost TS Hlinsko,

disponuje na trhu dodávek tepelné energie v sídlišti Hlinsko **dominantním postavením ve smyslu zákona**.

Na doplnění Úřad uvádí, že z rozhodovací praxe Evropské komise (dále jen „Komise“) a Evropského soudního dvora vyplývá, že vysoké tržní podíly nad 75% lze pokládat za takový důkaz dominantního postavení, který už není nutné dále prokazovat, viz např. rozhodnutí Komise v případu č. 62/86 AKZO Chemie BV z roku 1991 nebo rozhodnutí Komise případ č. 322/81 NV Nederlandische Baden-Industrie Michelin z roku 1983.

Popis zjištěných skutečností

TS Hlinsko uzavřelo 1.1.2002 se Společenstvím vlastníků smlouvu o dodávkách tepla a TUV, a to na dobu neurčitou. Dopisem ze dne 19. února 2003 TS Hlinsko tuto smlouvu k 31.3.203 vypověděla s tím, že dodávky končí k 30.6.2003 a na následující období musí být uzavřena smlouva nová, viz níže, viz str. 27 spisu podnětu P 526/03, který je součástí spisové dokumentace spr. říz. S 115/04. Výpověď zdůvodnil účastník řízení, cit.: *„…z důvodů majetkových změn, které nastaly v Teplárenské společnosti Hlinsko, spol. s r.o. v průběhu roku 2002, vypovídáme tímto doposud platnou “Smlouvu o dodávce tepelné energie a teplé užitkové vody“ uzavřenou dne 1.1.2002…“*. Současně TS Hlinsko v tomto dopise vyzývá Společenství vlastníků k uzavření smlouvy nové, a to na dobu 15 let.

Společenství vlastníků se rozhodlo setrvat na původní smlouvě uzavřené na dobu neurčitou a odmítalo uzavřít smlouvu novou, za podmínek stanovených účastníkem řízení. Na základě dalších jednání předložilo TS Hlinsko dvě varianty návrhu nové kupní smlouvy o dodávce tepelné energie a TUV lišící se v délce trvání smlouvy, když jeden návrh byl koncipován na 15 let a druhý na let 7 s tím, že v obou návrzích jsou taxativně uvedeny důvody, pro které lze smlouvu vypovědět před uplynutím sjednané doby. Délka trvání smlouvy není jedinou odlišností od původní smlouvy o dodávkách tepla a TUV z 1.1.2002. Návrhy smluv rovněž odlišným způsobem stanovily konstrukci ceny, která byla v původní smlouvě sjednána jako jednosložková s tím, že dodavatel oznámí odběrateli maximální zálohovou cenu tepla pro následující rok vždy předem a v návrzích nové smlouvy jako dvousložková, kdy jedna složka je tzv. pracovní složka ceny a druhá tzv. základní složka ceny. Základní složku ceny, která je stanovena pevnou částkou v Kč/GJ bez DPH, je odběratel povinen platit bez ohledu na skutečně odebrané množství tepla.

Dalším ustanovením, které se v návrzích nové smlouvy liší od smlouvy původní, je ustanovení o **sankcích**. V článku VIII. Majetkové sankce původní smlouvy, je sjednána majetková sankce za každý den prodlení s placením zálohy nebo faktury, dále smluvní pokuty za neoprávněný odběr a právo odběratele účtovat částku odpovídající nedodané energii v případech, kdy dodavatel nedodrží parametry dodávek. V obou variantách návrhů nové smlouvy je rovněž obsažena sankce za výpověď smlouvy z jiného důvodu, než který je uveden ve smlouvě, přičemž tato sankce spočívá v **povinnosti odběratele uhradit dodavateli zbývající část základní složky ceny tepla.**

Dne 27.8.2004 účastník řízení vzhledem ke skutečnosti, že Společenství vlastníků neuzavřelo novou smlouvu na dodávky tepla, přerušil dodávky tepla a TUV do objektů tohoto subjektu (uzavření hlavního ventilu na přívodním potrubí z příkazu ředitele TS Hlinsko) a následně instaloval na kohouty k přívodu tepelné energie řetězy se zámky. Dodávky byly obnoveny až dne 4.9.2003.

Za účelem úplného a přesného zjištění skutečného stavu věci vyzval Úřad TS Hlinsko k vyjádření se k celé věci. Účastník řízení v této souvislosti uvedl,, že v roce 2001 provedlo Město Hlinsko modernizaci centrálního zdroje tepla (CZT), přičemž modernizace byla z části financována z dotace Státního fondu životního prostředí (dále jen „SFŽP“), z části prostředků Města Hlinsko a rovněž s využitím úvěru pro Město Hlinsko, jehož úročení je dotováno SFŽP. Vzhledem k tomu, že prostřednictvím CZT je zásobováno pouze 30% z celkového počtu obyvatel, rozhodlo Město Hlinsko, aby TS Hlinsko zabezpečila samostatné financování modernizace CZT. Na základě nájemní smlouvy má TS Hlinsko pronajatou teplárenskou soustavu, přičemž součástí nájemní smlouvy je podmínka dlouhodobě stabilizovat cenu tepla a průběžně udržet teplárenskou soustavu v řádném technickém stavu.

TS Hlinsko uvedlo, že s vedením města zvážili 3 nabídky finančních institucí na financování investice Města Hlinsko do modernizace CZT, které všechny obsahovaly podmínku na uzavření dlouhodobých dodavatelsko-odběratelských smluv. Z dalších podkladů, které k věci poskytla TS Hlinsko vyplynulo, že bylo rozhodnuto financovat rekonstrukce CZT pomocí úvěru od Raiffeisenbank, přičemž TS Hlinsko se zavázala splatit za Město Hlinsko úvěr od SFŽP a prostředky Města Hlinsko vložené do rekonstrukce. Na základě těchto skutečností připravila TS Hlinsko návrhy nových smluv na dodávky tepla a TUV. Následně proběhla řada jednání s odběrateli a postupně byly uzavřeny smlouvy s cca 25% odběratelů. V průběhu jednání o uzavření nových smluv projevili někteří odběratelé snahu řešit vytápění bytů vlastními lokálními kotelnami, což by znamenalo, že investice do CZT by byla znehodnocena. TS Hlinsko proto přistoupila k nabídce zkrácení smluvního vztahu na 7 let, což vedlo k podpisu dalších smluv.

Úřad v této souvislosti na doplnění uvádí, že se seznámil rovněž se smlouvami o úvěrech mezi TS Hlinsko a Raiffeisenbank a.s., Praha, přičemž tyto smlouvy neobsahují podmínku, která by zavazovala účastníka řízení uzavírat dlouhodobé smluvní vztahy na dodávky tepla.

Poté, kdy TS Hlinsko předložilo návrh nové smlouvy Společenství vlastníků odmítl předseda Společenství vlastníků podepsat jakoukoli novou smlouvu, odmítá platit zálohy za dodávané teplo a nereaguje na výzvy TS Hlinsko ve věci uvedení odběrného místa do takového stavu, aby mohla TS Hlinsko hospodárně dodávat teplo do objektů Společenství vlastníků.

Na základě výše uvedených zjištění zahájil Úřad předmětné správní řízení, jehož předmět je vymezen shora. Za účelem verifikace zjištěných skutečností nařídil Úřad ústní jednání s účastníkem řízení, kterého se účastnili jednatel TS Hlinsko a provozní ředitel TS Hlinsko.

Při ústním jednání zástupci TS Hlinsko doplnili svá písemná vysvětlení v tom smyslu, že výpověď smlouvy uzavřené se Společenstvím vlastníků byla ovlivněna rovněž tím, že Společenství vlastníků odmítlo tzv. cenovou doložku smlouvy, na základě čehož by nebylo možné provést po skončení topného období k vyúčtování ceny tepla. Zástupci TS Hlinsko rovněž uvedli, že předseda Společenství vlastníků trvá na pevné ceně tepla po celý rok, odmítá cenovou doložku a požaduje platit pouze odebrané množství energie. K důvodům, proč nová smlouva obsahuje ustanovení o sankci spočívající v povinnosti odběratele platit zbývající část základní složky ceny tepla zástupci TS Hlinsko uvedli, že toto ujednání

je ve smlouvě proto, aby měla TS Hlinsko z čeho zaplatit poskytnutý úvěr. Pokud by totiž došlo k tomu, že by odběratelé zvolili jiný zdroj tepla a odpojovali se od CZT, musela by být zvýšena cena dodávaného tepla, avšak TS Hlinsko má zájem garantovat stálou cenu.

Zástupci TS Hlinska dále sdělili, že vzhledem ke geografické situaci v místě, je možné dál rozšiřovat činnost TS Hlinsko velmi omezeně. Důvodem je to, že vybudování přípojky by bylo velmi nákladné a neexistuje jistota návratnosti vložených prostředků. Podle nájemní smlouvy s městem má TS Hlinsko povinnost investovat, pronajatý majetek spravovat a udržovat a po skončení nájmu nemá společnost nárok na vrácení vložených prostředků.

S ohledem na výše uvedené provedl Úřad výslech svědka – předsedy Společenství vlastníků. Z jeho odpovědí vyplynulo, že o uzavření smlouvy na dodávky tepla a TUV proběhlo mezi Společenství vlastníků a TS Hlinsko několik jednání. Návrh smlouvy, který předložila TS Hlinsko nebyl pro Společenství vlastníků přijatelný. Výhrady vzneslo Společenství vlastníků především k navrhované délce smluvního vztahu, kdy původní návrh zněl na dobu určitou v trvání 15 let, následující návrh, opět na dobu určitou, počítal s délkou smluvního vztahu v trvání 7 let. Ustanovení smluv o tom, že smlouvy se uzavírají na dobu určitou, je navíc dle svědka zvýrazněno tím, že za nedodržení smluvené délky trvání smlouvy je odběratel povinen uhradit základní složku ceny za dobu, která by do vypršení sjednané doby trvání smlouvy zbývala. Další námitky vzneslo Společenství vlastníků proti konstrukci ceny, která je v návrhu smlouvy uvedena jako dvousložková. V ostatních částech nemá Společenství vlastníků k návrhu smlouvy žádné výhrady a je připraveno smlouvu podepsat. Nicméně zmíněné výhrady jsou z hlediska Společenství vlastníků zásadní, a pokud bude smlouva tyto problematické pasáže obsahovat, není Společenství vlastníků ochotno novou smlouvu s TS Hlinsko uzavřít.

Svědek rovněž poukázal na to, že pokud by Společenství vlastníků chtělo vybudovat vlastní kotelnu, představovala by taková stavba investici ve výši 1,5 až 2 miliony korun. Takové prostředky však Společenství vlastníků nemá volně k dispozici (spis str. 32).

K přerušení dodávek tepla a TUV do objektu Společenství vlastníků svědek uvedl, že dodávka byla přerušena začátkem září 2003, a to na krátkou dobu. Po několika dnech od přerušení byly dodávky, po zásahu Státní energetické inspekce, územní inspektorát Hradec Králové, opět obnoveny.

Vzhledem k tomu, že výpověď svědka se v tomto bodě lišila od vyjádření zástupců TS Hlinsko, kteří uvedli, že na začátku září 2003 došlo k jednodennímu přerušení dodávek, požádal Úřad o vyjádření Státní energetickou inspekci, územní inspektorát Hradec Králové.

Z vyjádření Státní energetické inspekce (dále jen „SEI“), územní inspektorát Hradec Králové vyplynulo, že při místním šetření, které SEI ve věci prováděla, bylo zjištěno, že dne 27.8.2003 došlo na příkaz ředitele TS Hlinsko k uzavření hlavního ventilu na přívodním potrubí tepla v objektu Jiráskova 1331-5 v Hlinsku. K obnovení dodávky tepla došlo potom dne 4.9.2003. Vzhledem k tomu, že zákon č. 458/2000 Sb. (energetický zákon) neumožňuje dodavateli tepelné energie zastavit dodávku tepla z důvodu nepodepsání nové smlouvy ze strany odběratele a dále proto, že přerušení dodávek tepla z důvodů hledání úniku topné vody z rozvodu ÚT (což TS Hlinsko uváděla jako další důvod přerušení dodávek tepla do objektu Společenství vlastníků) nebylo odběratelům předem oznámeno, konstatovala SEI, územní inspektorát Hradec Králové ve svém vyjádření, že v daném případě došlo ze strany

TS Hlinsko k porušení § 76 odst. 4 písm. c) energetického zákona. SEI rovněž uvedla, že provedla kontrolu ve vztahu k TS Hlinsko tvrzenému hledání úniku topného média – vody z rozvodu ÚT a zkonstatovala, že s ohledem na rozpory v objednávkách na tyto práce nelze tyto práce považovat za prokázané.

TS Hlinsko v této souvislosti Úřadu potvrdila, že k přerušení dodávek tepla došlo 27.8.2003 na příkaz ředitele z důvodů odmítnutí uzavření smlouvy na dodávku tepelné energie. Dále TS Hlinsko ve svém vyjádření uvedla, že odběratel – Společenství vlastníků – odmítá platit zálohy na dodávku tepelné energie, dodávky tepelné energie probíhají bez smlouvy a dodává, že zastavení dodávek tepelné energie do objektu Společenství vlastníků bylo využito pro práce na hledání místa úniku topného média. Tyto práce byly prováděny mimo topné období a podle názoru TS Hlinsko tak nelze hovořit o přerušení dodávek tepla, jelikož TS Hlinsko v uvedeném období objekt Společenství vlastníků nevytápěla. Dále TS Hlinsko uvádí, že s ohledem na hodnoty průměrné venkovní teploty ve dnech 1., 2., 3. a 4. září 2003, byla povinna zahájit dodávky tepelné energie dnem 3. září 2003 a do objektu Společenství vlastníků byla dodávka tepelné energie zahájena 4. září 2003.

Právní a skutková posouzení

Dle § 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, tento zákon upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb (dále jen „zboží“) proti jejímu vyloučení, omezení, jinému narušení nebo, za podmínek stanovených tímto zákonem, jejímu ohrožení (dále jen „narušení“) dohodami soutěžitelů, zneužitím dominantního postavení soutěžitelů, nebo spojením soutěžitelů.

Pro právní posouzení jednání účastníka řízení jsou rozhodující ustanovení § 11 zákona, ve kterých je obsažen zákaz zneužívání dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. Při posuzování dominantního postavení je třeba důsledně rozlišovat mezi samotnou existencí dominantního postavení na relevantním trhu, které nemá samo o sobě protisoutěžní, respektive protiprávní charakter, a to zejména v situaci, kdy bylo dosaženo v řádném konkurenčním boji, a mezi zneužíváním dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů a spotřebitelů, které má charakter zneužití účasti v hospodářské soutěži a je správním deliktem v režimu soutěžního zákona.

Soutěžitel, který se nachází v dominantním postavení na relevantním trhu má povinnost dbát zvýšené opatrnosti, aby svým jednáním nenarušil soutěž a nedopustil se tak protiprávního jednání zneužitím dominantního postavení, kterého se pojmově může dopustit právě jen soutěžitel v dominantním postavení. Standart požadavků, které jsou na takového soutěžitele kladeny je tedy nutně vyšší, což je dáno důrazem na tvorbu a ochranu soutěžního prostředí. Podobně z rozhodovací praxe Evropské komise, Soudu první instance a Evropského soudního dvora, např. rozhodnutí Komise případ č. 322/81 NV Nederlandische Baden-Industrie Michelin z roku 1983, ke kterým Úřad podpůrně přihlédl je uvedeno, že zjištění, že je podnik v dominantním postavení není samo o sobě rekriminací, ale znamená, že bez ohledu na důvody tohoto postavení, má tento podnik zvláštní odpovědnost v tom, aby svým chováním nenarušil transparentnost soutěže na společném trhu.

Při hodnocení jednání účastníka řízení vzal Úřad za prokázané, že účastník řízení **disponuje dominantním postavením** ve smyslu § 10 zákona a jako takový je způsobilý dopustit se narušení hospodářské soutěže ve smyslu § 11 zákona, tedy zneužít

dominantního postavení na příslušném relevantním trhu. Úřad dále zohlednil, že Společenství vlastníků je na dodávkách tepelné energie účastníkem řízení **závislé**, neboť jakákoliv náhrada zdroje tepla by byla spojena s nutností překonat nemalou časovou a finanční bariéru s touto náhradou spojenou (viz výše).

Úřad vzal rovněž za prokázané, že **ve dnech od 27.8.2003 do 4.9.2003 přerušil** účastník řízení **přívod tepelné energie** do objektů Společenství vlastníků na adrese Jiráskova 1331-5, Hlinsko. Úřad se dále zabýval tím, zda měla společnost TS Hlinsko pro přerušení dodávek tepelné energie objektivně ospravedlnitelné důvody, neboť ani na soutěžiteli v dominantním postavení nelze požadovat, aby dodával zboží za podmínek, které ohrožují jeho existenci.

Důvody na straně TS Hlinsko, které byly touto společností sděleny na ospravedlnění jejího postupu při jednání o uzavření nové smlouvy, tedy jednání počínající vypovězením původní smlouvy o dodávkách tepelné energie a TUV se Společenstvím vlastníků až po přerušení dodávek tepelné energie na přelomu měsíců srpna a září 2003 **nelze považovat za objektivně ospravedlnitelné a proporcionální k tak závažnému zásahu** do právních vztahů mezi odběratelem a dodavatelem v dominantním postavení na trhu, **jakým je bezesporu přerušení dodávek s bezprostředním negativním dopadem na spotřebitele** (viz dále). Jestliže si tedy TS Hlinsko pronajala od města Hlinsko teplárenskou soustavu a stejně tak, když se TS Hlinsko zavázala splatit za Město Hlinsko úvěr od SFŽP a prostředky Města Hlinsko vložené do rekonstrukce, šlo o samostatné podnikatelské rozhodnutí TS Hlinsko se všemi důsledky a riziky z toho plynoucími. Účastník řízení, vědom si svého silného postavení vůči svým odběratelům, hledal způsob, jak minimalizovat rizika plynoucí z možného odlivu odběratelů tepelné energie, přičemž jako pro něj nejméně zatěžující řešení zvolil vypovězení stávajících, dříve uzavřených smluv a uzavření smluv nových, obsahujících již jím stanovené podmínky, mimo jiné sankce, jejichž jednoznačným účelem, potvrzeným rovněž účastníkem řízení, je odradit odběratele od případného ukončení smlouvy před uplynutím doby, na kterou byla smlouva sjednána.

Za této situace samotnou skutečnost, že po vypovězení smlouvy o dodávkách tepelné energie a TUV účastníkem řízení na základě jeho samostatného obchodního rozhodnutí nedošlo k dohodě účastníka řízení TS Hlinsko a Společenství vlastníků o smlouvě nové a k nedohodě o způsobu placení za dodávky tepelné energie v období, pro které nebyla uzavřena písemná smlouva, nelze považovat za objektivně ospravedlnitelné zastavení dodávek ze strany účastníka řízení a odůvodnění tohoto zastavení dodávek. Bylo to totiž TS Hlinsko, kdo celou situaci související s výpovědí předchozí smlouvy o dodávkách tepla a TUV vyvolalo, neboť postavilo odběratele do situace, kdy neměl uzavřenou příslušnou smlouvu a byl postaven před potřebu uzavřít smlouvu novou, za podmínek stanovených účastníkem řízení. Už toto chování ze strany TS Hlinsko je možné hodnotit jako ne zcela fair a samotné přerušení dodávek do objektu Společenství vlastníků je posouzeno jako jasný projev zneužití dominantního postavení. Proto je jednání TS Hlinsko posouzeno jako zneužití dominantního postavení ve smyslu § 11 odst. 1 zákona, neboť aniž by TS Hlinsko vedla další jednání o možné úpravě návrhu smlouvy v těch bodech, s nimiž Společenství vlastníků nesouhlasilo, využila své pozice jediného možného dodavatele a přerušila dodávky do objektů Společenství vlastníků bez jakéhokoli předchozího varování.

Při právním a skutkovém posouzení případu Úřad rovněž zohlednil skutečnost, potvrzenou stanoviskem SEI, že **energetický zákon neumožňuje** dodavateli tepelné

energie přerušit dodávky tepla a TUV z důvodu nepodepsání nové smlouvy o dodávkách tepla a TUV odběratelem. Stejně tak námitka ze strany TS Hlinsko, a to že ve dnech přerušení dodávek probíhalo hledání úniku topné vody z rozvodu ÚT, nelze akceptovat, jelikož účastník řízení neoznámil Společenství vlastníků předem svůj záměr tak, jak je to požadováno energetickým zákonem. Kromě toho realizace těchto prací nebyla prokazatelně doložena, což vyplývá rovněž ze stanoviska SEI, která konstatovala, že práce na hledání úniku teplé vody jsou na základě TS Hlinsko jí předaných podkladů **neprokazatelné.**

Ke konstatování zneužití dominantního postavení ve smyslu § 11 zákona je třeba, aby jednání dominantního soutěžitele působilo újmu jinému spotřebiteli či soutěžiteli. V daném případě je přerušení dodávek, ke kterému došlo ze strany dominantního subjektu, v příčinné souvislosti s nemožností spotřebitelů využívat teplo a zejména TUV prokazatelně v době od 3.9.2003 do 4.9.2003 (3.9.2003 – v tento den byly splněny podmínky předvídané vyhláškou č. 152/2001 Sb., kterou se mimo jiné stanoví pravidla pro vytápění a dodávky TUV s tím, že dodávka tepelné energie se zahájí v otopném období, když průměrná denní teplota venkovního vzduchu v příslušném místě nebo lokalitě poklesne pod + 13 st. C ve dvou dnech po sobě následujících a podle vývoje počasí nelze očekávat zvýšení této teploty nad + 13 st. C pro následující den. Tato podmínka byla splněna, dle účastníkem doložených podkladů, právě již dnem 3.9.2003). Přerušení dodávek tepla a TUV do objektů Společenství vlastníků tak mělo za následek, že uživatelé bytů v tomto objektu museli po dobu jednoho dne **strpět zhoršení podmínek obývání předmětných objektů**, které měli právo očekávat a jež v důsledku protiprávního a objektivně neospravedlnitelného jednání TS Hlinsko nemohli využít. Újma na straně odběratelů tedy nebyla pouze faktická, tj. spočívající v již zmíněném snížení komfortu bydlení, ale i morální.

Vyjádření účastníka řízení k podkladům pro rozhodnutí

TS Hlinsko ve svém vyjádření k podkladům pro rozhodnutí zkonstatovalo skutečnosti, které již byly obsaženy v jeho předchozích vyjádřeních. Kromě toho TS Hlinsko uvedlo, že spis obsahuje řadu subjektivních a nepřesných údajů, a proto považuje za nezbytné, aby spis obsahoval i stanovisko, které chce uvést do protokolu.

TS Hlinsko ve svém stanovisku opakovaně popsalo důvody svého jednání, spočívající v modernizaci CZT ve městě i způsob financování této modernizace. TS Hlinsko dále uvádí, že získala úvěr, kterým bylo předplaceno nájemné pronajaté tepelné soustavy, což umožnilo vedení města vrátit prostředky investované do majetku, který využívá jedna třetina občanů města Hlinska. Ve svém stanovisku TS Hlinsko poukazuje i na to, že využití dotace SFŽP na modernizaci CZT je smluvně vázáno na provozování a využívání CZT po dobu 10 let, a proto TS Hlinsko přistoupilo k tomu, že uzavíralo dlouhodobé smluvní vztahy s odběrateli. Cílem uzavírání dlouhodobých smluvních vztahů s odběrateli bylo dosáhnout jistoty, že poskytnutý úvěr bude splácen. Dále TS Hlinsko ve svém stanovisku popisuje průběh jednání se Společenstvím vlastníků, kdy zástupce Společenství vlastníků odmítl přistoupit na cenovou doložku obsaženou v návrhu smlouvy a nakonec odmítl novou smlouvu podepsat. S ohledem na tuto skutečnost má účastník řízení za to, že Společenství vlastníků zneužívá pozici významného zákazníka a usiluje o výhody, které odporují principům plošně uplatňovaným v teplárenství ČR a má v určitých aspektech charakter vydírání.

V doplňujícím vyjádření k podkladům, které se staly součástí spisu po

realizovaném seznámení účastník řízení uvedl, že vyjádření SEI hodnotí jako neobjektivní a že s ohledem na všechny okolnosti je přesvědčen o správnosti postupu TS Hlinsko.

Vyjádření Úřadu

K těmto námitkám Úřad především konstatuje, že jsou totožné s námitkami a vyjádřeními, která TS Hlinsko uvádělo v průběhu správního řízení i při ústním jednání, které Úřad v rámci správního řízení nařídil. Pokud TS Hlinsko ve svém vyjádření uvádí, že poskytnutí dotace SFŽP na modernizaci CZT je smluvně vázáno na provozování a využívání CZT po dobu 10 let musí Úřad především konstatovat, že ve Smlouvě č. 02250021 o poskytnutí podpory, kterou uzavřelo dne 19.4.2001 město Hlinsko se SFŽP je pouze uvedeno, že příjemce podpory nepřevede po dobu 10 let vlastnictví k věcem (tedy v tomto případě CZT) ani k jejich částem na jinou osobu bez souhlasu SFŽP. Úřad konstatuje, že tuto podmínku nelze vykládat tak, že poskytnutí prostředků z SFŽP je podmíněno uzavíráním dlouhodobých smluvních vztahů s odběrateli.

Jak TS Hlinsko ve svém vyjádření uvádí, cílem uzavírání dlouhodobých smluvních vztahů s odběrateli bylo dosáhnout jistoty, že poskytnutý úvěr bude splácen. K tomu Úřad poukazuje na tu skutečnost, že pokud TS Hlinsko přistoupilo k tomu, že se bude určitým způsobem spolupodílet na zajištění splácení úvěru a podpory poskytnuté SFŽP, jedná se o obchodní a podnikatelské rozhodnutí, avšak důsledky tohoto rozhodnutí, tedy zajištění dostatečných finančních prostředků, nemůže TS Hlinsko přenášet na odběratele tím, že bude trvat na uzavření dlouhodobých smluvních vztahů s odběrateli.

Ve svém vyjádření TS Hlinsko rovněž poukazuje na to, že při jednání o uzavření smlouvy zástupce Společenství vlastníků jednostranně odmítl ustanovení, týkající se způsobu placení za odebrané teplo a že odmítal platit zálohy za ÚT. K této námitce Úřad uvádí, že jednání zástupce Společenství vlastníků bylo pouze reakcí na to, že to bylo právě TS Hlinsko, které nejprve vypovědělo všem odběratelům řádně uzavřené smlouvy a předložilo následně smlouvy, které obsahovaly podmínky, k nimž měl zástupce Společenství vlastníků výhrady.

Pokud však nedošlo k dohodě o podobě smlouvy na dodávky tepla a TUV, kterou TS Hlinsko předložilo Společenství vlastníků, nelze tuto situaci řešit způsobem, který TS Hlinsko zvolilo, tj. přerušením dodávek, neboť takové jednání ze strany soutěžitele v dominantním postavení má všechny znaky zneužití dominantního postavení.

K námitce, že Společenství vlastníků zneužívá své pozice významného zákazníka a jeho jednání má v některých případech charakter vydírání považuje Úřad za nutné uvést, že ve správním řízení bylo prokázáno, že Společenství vlastníků je závislé na dodávkách tepla a TUV od TS Hlinsko neboť zajištění náhradního tepelného zdroje by bylo finančně i časově nákladné. Nad rámec této skutečnosti je třeba rovněž uvést, že to bylo TS Hlinsko, kdo vypověděl řádně uzavřenou a platnou smlouvu o dodávkách tepla a TUV a kdo dostal sebe i Společenství vlastníků do současné situace. S ohledem na tyto skutečnosti považuje Úřad tuo námitku za nedůvodnou.

Co se týče domnělé neobjektivnosti stanoviska SEI tvrzené účastníkem řízení Úřad uvádí, že se skutečnostmi uvedenými v tomto stanovisku se seznámil a neshledal je důvěryhodným. Úřad rovněž považuje za nutné uvést, že toto stanovisko bylo vydáno státním orgánem, který vykonává svoji činnost na základě energetického zákona a Úřadu

nebyly účastníkem řízení předloženy jakékoliv prokazatelné skutečnosti svědčící o jeho neobjektivnosti či nesprávnosti.

Závěr

Na základě posouzení všech výše uvedených skutečností jak samostatně, tak i ve vzájemných souvislostech Úřad uvádí, že účastník řízení, společnost TS Hlinsko, **přerušila ve dnech 3.9.2003 až 4.9.2003 bez objektivně ospravedlnitelného důvodu dodávky tepla a TUV do objektů Společenství** vlastníků, a to **bez toho, aby** o tomto svém zamýšleném kroku odběratele předem jakkoliv **informovala**. Tímto svým jednáním způsobila TS Hlinsko újmu spotřebitelům bydlícím v objektech Společenství vlastníků a naplnila tak všechny pojmové znaky skutkové podstaty zneužití dominantního postavení. Z tohoto důvodu rozhodl Úřad tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

Odůvodnění pokuty

Podle § 22 odst. 2 zákona může Úřad soutěžitelům uložit pokutu do výše 10.000.000,- Kč nebo do výše 10% z čistého obratu dosaženého za poslední ukončený kalendářní rok, jestliže úmyslně nebo z nedbalosti porušili zákazy stanovené v § 3 odst. 1, § 4 odst. 1, § 11 odst. 1 a § 18 odst. 1 zákona nebo nesplnili povinnosti stanovené v § 15 odst. 2 zákona. Při rozhodování o výši pokuty přihlédne Úřad zejména k závažnosti, případnému opakování a délce porušování zákona. Výše pokuty v mezích stanovených zákonem je věcí správního uvážení Úřadu a je v konkrétním případě individualizována skutkovými okolnostmi daného případu, stavem soutěžního prostředí a v neposlední řadě zaměřením a cíly soutěžní politiky. Obdobně postupuje při ukládání sankcí i Evropská komise a Evropský soudní dvůr (např. rozsudek ESD ze dne 12.7.2001 ve věci Tate & Lyle plc, British Sugar plc and Napier Brown & Co. Ltd v Commission of the EC).

Úřad má předně za to, že v tomto správním řízení jsou splněny podmínky předvídané zákonem pro uložení pokuty. Úřad konstatuje, že účastník řízení svým chováním porušil právem chráněný veřejný zájem a zneužil svého dominantního postavení na příslušném relevantním trhu.

Při rozhodování o výši pokuty Úřad přihlédl ke skutečnosti, že zastavení dodávek tepla a TUV účastníkem řízení bez předchozího oznámení bylo závažným porušením hospodářské soutěže neboť již v podstatě není vážnějšího nástroje nátlaku na slabší stranu právního vztahu, než toho, že dominantní dodavatel energie přeruší dodávky, které nemůže odběratel včas a plnohodnotně nahradit dodávkami z jiného zdroje, a které ji činí závislou na dodávkách silnější strany, v tomto případě dominantního subjektu. V tomto konkrétním případě bylo zastavení dodávek tepla a TUV nelegitimním a protiprávním nástrojem účastníka řízení k tomu, aby přiměl druhou stranu, Společenství vlastníků, aby s ním uzavřelo novou smlouvu o dodávkách tepla, kterou účastník řízením předtím sám vypověděl, a to za podmínek, které by vyhovovaly jemu. Účastník řízení tedy zvolil nejjednodušší cestu, aniž by zohlednil povinnosti, které pro něj jako pro subjekt v dominantním postavení na trhu vyplývají ze zákona a aby v důsledku této pozice přihlédl rovněž k oprávněným zájmům slabších smluvních stran.

Při rozhodování o výši pokuty Úřad dále zohlednil délku porušování zákona, přičemž konstatuje, že toto porušování trvalo od 3.9.2003 do 4.9.2003. Jde tedy o porušení

krátkodobé. Úřad rovněž zohlednil skutečnost, že k porušení zákona ze strany účastníka řízení bylo porušením úmyslným (ve formě úmyslu nepřímého, když účastník řízení vědom si svého dominantního postavení na příslušném relevantním trhu a nemožnosti odběratelů zajistit si náhradu přerušil bez předchozího oznámení dodávky tepla a TUV do objektů Společenství vlastníků, a že se porušení zákona nedopustil opakovaně.

Na základě všech výše uvedených skutečností Úřad rozhodl uložit účastníkovi řízení pokutu v rozpětí do 10.000.000,- Kč, a to pokutu ve výši 500.000,- Kč. Úřad má za to, že pokuta uložená v této výši splní účel preventivní i represivní.

P o u č e n í o o p r a v n é m p r o s t ř e d k u :

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podle § 61 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění, podat rozklad předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí; včas podaný rozklad má odkladný účinek.

Ing. Vladimír Stankov, CSc.
vrchní ředitel

Rozhodnutí obdrží:

Teplárenská společnost Hlinsko, spol. s r.o.
Družstevní 1523
539 01 Hlinsko